

1 Los de puzzel op

<i>adel</i>	<i>embleem</i>	<i>kweken</i>	<i>suikerziekte</i>
<i>arthritis</i>	<i>fungeren</i>	<i>lokken</i>	<i>taai</i>
<i>bedreigd</i>	<i>goedgezind</i>	<i>offer</i>	<i>verdampen</i>
<i>bizar</i>	<i>illegaal</i>	<i>ontkiemen</i>	<i>verwelken</i>
<i>condenseren</i>	<i>krimpen</i>	<i>pincet</i>	<i>victoriaans</i>

Horizontaal

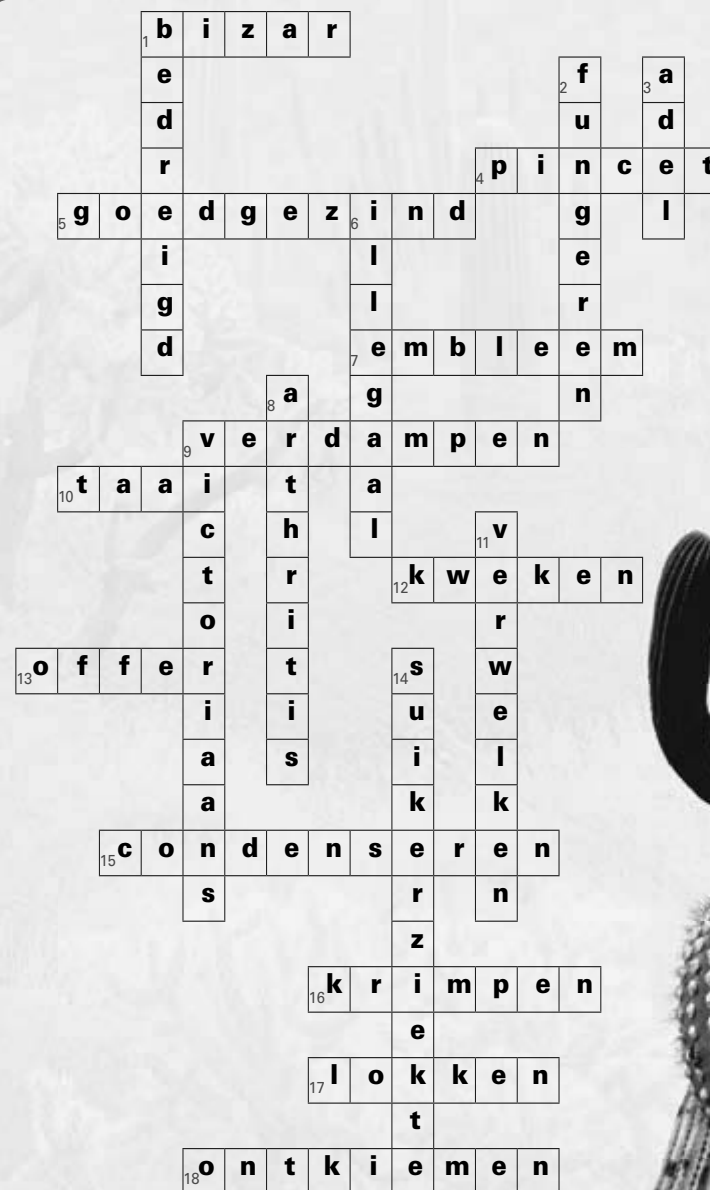
- 1 heel vreemd
- 4 tangetje waarmee je kleine dingen kunt vastpakken
- 5 welwillend
- 7 herkenningsteken
- 9 het proces waarbij een vloeistof verandert in een damp of een gas
- 10 vasthoudend
- 12 planten laten groeien
- 13 een gift aan de goden
- 15 het proces waarbij een damp of een gas verandert in een vloeistof
- 16 kleiner worden
- 17 naar je toe proberen te halen
- 18 beginnen te groeien

Verticaal

- 1 planten of dieren die dreigen uit te sterven, gevaar lopen
- 2 een taak vervullen
- 3 mensen die een hoge sociale rang hebben en (vaak) rijk zijn
- 6 in strijd met de wet, onwettig
- 8 een ziekte waarbij gewrichten opgezwollen en pijnlijk zijn
- 9 uit de tijd waarin de Engelse koningin Victoria leefde (1837-1901)
- 11 uitgebloeid raken
- 14 een ziekte waarbij het bloed teveel suiker bevat

1 vervolg

Naast de begrippen uit de lijst van twintig woorden staan er in de tekst nog een aantal moeilijke woorden. Om de tekst goed te kunnen begrijpen, is het noodzakelijk die moeilijke begrippen ook te kennen.

Zet de woorden en letters op de juiste plaats.

areool (k)	botanisch (e)	cactus (s)	cel (l)
cochenille (t)	cocon (e)	epiphiet (s)	
- s** een plant zonder wortels die op een andere plant groeit **epiphiet**
- t**.. een rode kleurstof, gebruikt in verf en in voedsel **cochenille**....
- e**.. plantkundig **botanisch**....
- k**.. een kleine bult op de steel van een cactus, waaruit bladeren, stekels en bloemen groeien **areool**.....
- e**.. omhulsel **cocon**.....
- l**.. een bijzonder klein deeltje van plant of dier **cel**.....
- s**.. een waterhoudende plant met stekels **cactus**.....

Het verborgen woord is **stekels**.....

Zoek op

Planten en dieren hebben water nodig, maar waar halen ze dat in een droge woestijn vandaan?

Het antwoord kun je vinden op internet.

Ga naar: www.schooltv.nl/beeldbank.

Tik in: Kevers.

Klik op het filmpje: Kevers in de woestijn.

Geef antwoord op bovenstaande vraag.

Waterdamp in de lucht condenseert tot mistbanken, hierdoor

komen waterdruppels op de dieren en op stengels van planten.

Deze drinken en nemen ze op.

In de tekst krijg je te maken met tegenstellingen. Een voorbeeld daarvan is: *droog - nat*.

Verbind deze tegenstellingen uit de tekst met elkaar:

vernielen	waardeloos
zwellen	verwelken
bizar	verdampen
scherp	herstellen
bloeien	normaal
kostbaar	krimpen
merkwaardig	bot
condenseren	gewoon

Verbind deze tegenstellingen ook met elkaar:

spannend	mals
aanwezig	contra
overal	lui
bijzonder	verticaal
traag	saai
negatief	mat
pro	gewoon
taai	positief
horizontaal	nergens
sterk	afwezig
blij	massief
intelligent	zwak
ijverig	snel
hol	verdrietig
glanzend	dom

3 vervolg

Maak met het tegenovergestelde van *horizontaal* een zin.

Bijv. Vouw het papier *verticaal* dubbel, zodat je 2 gelijke vlakken... krijgt......

Doe dat ook met het tegenovergestelde van *altijd*.

Bijv. Ik mag van mijn ouders *nooit* met een lolly op de trampoline... springen......

En met het tegenovergestelde van *veraf*.

Bijv. Als ik mijn nieuwe bril opzet, kan ik alles wat *dichtbij* is heel goed zien......

Als je een streepje zet bij de **V** van **verticaal** dan heb je een pijltje dat naar beneden wijst:

Zo kun je onthouden dat verticaal naar beneden is en horizontaal opzij!

ZINDEREN!

Mensen kunnen *verziend* en *bijziend* zijn, daarvoor zijn er brillen uitgevonden. Een bril kan 'min' en 'plus' glazen hebben. Een 'min' bril wordt gebruikt tegen bijziendheid, waarbij iemand voorwerpen dichtbij wel scherp kan zien, maar *veraf* niet. De min bril maak het beeld ver weg weer scherp. De 'plus' bril wordt gebruikt tegen verziendheid en maakt het gemakkelijker voor een verziend persoon om voorwerpen dichtbij te bekijken.

4 Samenstellingen in de maak

Suikerziekte is een bijzonder woord, het is namelijk een samenstelling. *Suiker* en *ziekte* vormen samen een nieuw begrip: suikerziekte. In onze taal zijn er samenstellingen waarbij het eerste deel een soort *versterking* is.

Voorbeeld: muisstil (niet gewoon stil, maar heel erg stil).

Trek de lijnen en vind de 10 samenstellingen.

piep	blauw	mors	nieuw
reuzen	wit	kei	zwaar
gort	hoog	muur	sterk
drijf	rood	lood	vast
huizen	zwart	veder	dood
vuur	groen	ijzer	hard
hemels	klein	glas	licht
gras	droog	splinter	gevoelig
git	groot	over	nerveus
hagel	nat	hyper	hard

Maak een zin met het woord *stokoud*.

Bijv. Mijn overgrootoma heeft last van haar gewrichten, ze is ook al *stokoud*......

Doe dat ook met het woord *doodmoe*.

Bijv. Toen ik die nacht zo slecht had geslapen, voelde ik me de volgende ochtend *doodmoe*......

En met het woord *lijkbleek*.

Bijv. Hij zag *lijkbleek* nadat hij van de misselijkheid had overgegeven......

Op bladzijde 16 in je leesboek lees je iets over *voortplanting*. Voortplanting vindt plaats volgens een bepaald *proces*.

Zet de stappen in de juiste volgorde.

- 1 zaden groeien binnenin de vrucht
- 2 bloem verwelkt
- 3 nieuwe cactussen groeien
- 4 vrucht groeit
- 5 zaden worden verspreid door dieren, wind en regen
- 6 dieren brengen stuifmeel over

- 1 **dieren brengen stuifmeel over**
- 2 **bloem verwelkt**
- 3 **vrucht groeit**
- 4 **zaden groeien binnenin de vrucht**
- 5 **zaden worden verspreid door dieren, wind en regen**
- 6 **nieuwe cactussen groeien**

Welke groep woorden past het best bij *voortplanting*?

a	zaad
voortbrengen
beplanten | ☒ b | fokken
kweken
telen | c | maaien
vermenigvuldigen
fokken |
|---|-----------------------------------|------------------------------------|---------------------------|---|--------------------------------------|

Zoek op

Als je meer wil weten over bestuiving van planten, bekijk dan een filmpje op internet. Ga naar: www.schooltv.nl/beeldbank.

Tik in: Hommels.

Bekijk het filmpje Hommels – Een grote harige bij!

In onze taal hebben we voor veel woorden een *mannelijke* en een *vrouwelijke* vorm. Voorbeeld: **zwemmer – zwemster**.

Welke vrouwelijke vorm?

<i>mannelijk</i>	<i>vrouwelijk</i>	<i>mannelijk</i>	<i>vrouwelijk</i>
acteur	actrice	held	heldin
schrijver	schrijfster	atleet	atlete
chauffeur	chauffeuse	psycholoog	psychologe
god	godin	leider	leidster
politicus	politica	verzorgster	verzorgster

Mannelijk is afgeleid van het woord *man*.
Hinderlijk is afgeleid van het woord *hinder* (hinder betekent last).

TIP!

Om meer te oefenen met het achtervoegsel -lijk, ga naar: www.openleerhuis.be. Ga door de rechterdeur: Lager, dan door deur 4 en kies bovenaan Taal. Bij Schrijven zie je dan de oefening staan.

Vul in:

<i>man</i>	mannelijk	afschuw	afschuwelijk
natuur	natuurlijk	oorsprong	oorspronkelijk
einde	eindelijk	koning	koninklijk
vrees	vreselijk	noord	noordelijk
gemak	gemakkelijk	wonder	wonderlijk

7 Waar hoort het vrouwtje bij?

Zet de woorden en letters op de juiste plaats.

ram (r)	beer (e)	stier (a)
woerd (l)	bok (a)	haan (r)
kater (a)	reu (m)	hengst (m)

TIP!
gebruik je
woordenboek

<i>vrouwelijk</i>	<i>mannelijk</i>	<i>letter</i>
kip	haan	r
poes	kater	a ..
teef	reu	m ..
merrie	hengst	m ..
zeug	beer	e ..
eend	woerd	l ..
geit	bok	a ..
koe	stier	a ..
ooi	ram	r ..

Het verborgen woord is **rammelaar**.....

Zo noemen we een mannelijk konijn.

ZINDEREN!

Konijnen zijn bijziend en zien dus dichtbij onscherp. Bij uilen is dit net zo. Wanneer je een uil ziet wiebelen, betekent dit dat hij probeert scherp te stellen. Wist je dat je bij uilen alleen door DNA-onderzoek vast kunt stellen of een uil van het mannelijke of vrouwelijke geslacht is?

8 Kies de juiste meervoudsvorm

In de lijst van 20 woorden staat het woord *illegaal*. Hiermee wordt één persoon bedoeld: **het enkelvoud**. Het tegenovergestelde van enkelvoud is **meervoud**. De meervoudsvorm van *illegaal* is *illegalen*.

Omcirkel de goede vorm.

<i>enkelvoud</i>	<i>meervoud</i>	of	
cactus	cactusen	of	cactussen
glas	glasen	of	glazen
fotograaf	fotografen	of	fotograven
stad	staden	of	steden
ski	skies	of	ski's
melodie	melodieën	of	melodiën
havik	havikken	of	haviken
datum	data	of	dataas
kolonie	kolonieën	of	koloniën
technicus	technicusen	of	technici
politicus	politici	of	politicaas
bok	boken	of	bokken

Zet de letters op de juiste plaats.

- daar is geen kruid tegen gewassen (n)
- ergens geen gras over laten groeien(i)
- hij is zo groen als gras (j)
- het gras bij de buren is altijd groener (i)
- te hooi en te gras (c)
- er schuilt een addertje onder het gras (m)
- door de bomen het bos niet meer zien (e)
- iemand het gras voor de voeten wegmaaien (d)

m er dreigt gevaar

e.... doordat er te veel kleine dingen of bijzonderheden zijn, weet je niet meer precies waar het over gaat

d.... een ander geen kans meer geven om iets te doen of te zeggen door het zelf al te doen of te zeggen

i.... bij een ander lijkt het heel vaak beter, mooier

c.... zo nu en dan

i.... direct beginnen

i.... jong en onervaren

n.... daar is niets tegen te doen.

Het verborgen woord is **medicijn**.....

Op bladzijde 28 in je leesboek kun je lezen dat de Indianen kruiden als medicijn gebruikten. In onze taal worden kruiden, planten en grassen veel gebruikt in spreekwoorden.

Nog meer spreekwoorden! Nu niet over kruiden, maar over dieren.

- dat slaat als een tang op een varken (z)
- iets met arendsogen bekijken (r)
- de kat uit de boom kijken (b)
- een uiltje knappen (i)
- als een kip zonder kop (a)

b niet meteen beginnen, even afwachten om te kijken wat er gaat gebeuren

i.... een dutje doen

z.... dat heeft niets met het onderwerp te maken

a.... zonder na te denken

r.... iets heel nauwkeurig in de gaten houden

Het verborgen woord is **bizar**.....

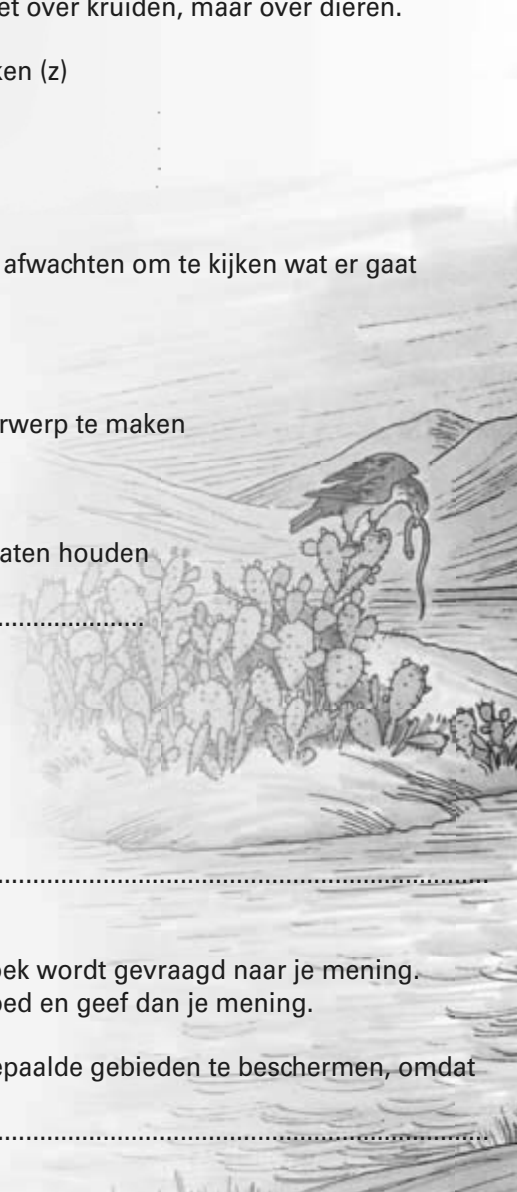
Welk spreekwoord betekent het tegenovergestelde van *de koe bij de horens vatten* (iets flink aanpakken)?

De kat uit de boom kijken......

Op bladzijde 32 en 33 in je leesboek wordt gevraagd naar je mening. Lees deze bladzijden nog eens goed en geef dan je mening.

Ik vind het goed / verkeerd om bepaalde gebieden te beschermen, omdat

MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK, TER BEOORDELING VAN DE LEERKRACHT.....

11 Hoe houden cactussen water vast?

Na het lezen van het boek weet jij vast veel meer over cactussen! Geef in je eigen woorden weer, waarom cactussen in staat zijn veel water vast te houden.

MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK,
TER BEOORDELING VAN DE LEERKRACHT

.....

.....

.....

Zoek op

Wat weet je over zand?
Ga naar: www.kinderpleinen.nl
Klik op: W.
Klik op: WOESTIJNEN.
Klik op: De wonderse wereld van zand.
Klik op: Wat is zand?
Klik op: Gebruik van zand?

Beantwoord nu de volgende vragen.

Wat is zand eigenlijk? **versleten steentjes**.....

Noem drie soorten zand. **zeezand, rivierzand en woestijnzand**.....

Met betrekking tot de veiligheid kan zand een belangrijke rol spelen, welke rol?

Zand kan gebruikt worden bij het blussen van branden en bij.....

het bestrijden van gladheid op de weg......

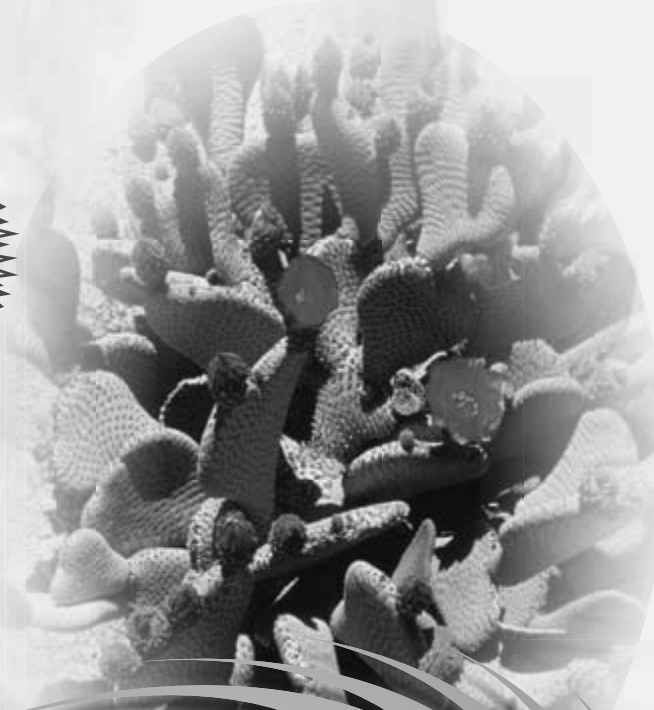
.....

12 Maak een cactus

DOE-
OPDRACHT

Maak van klei een (bloeiende) cactus

Twee bekende vormen van werken met klei zijn *uthollen* en *decoreren* (versieren). Probeer de cactusvorm hol op te bouwen. Decoreer de cactus zo dat het een bloeiende cactus wordt!

ZINDEREN!

Een cactus gaat bloeien na een rustperiode waarin hij weinig voeding en vocht krijgt. Als reactie zal de cactus proberen te overleven en bloemen krijgen. Hieruit ontwikkelen de zaden zich die zijn nageslacht garanderen.

De ideale omstandigheden? Hou de cactussen koel en droog binnenshuis. De temperatuur liefst niet onder 10° C, dus zet ze bijvoorbeeld in een onverwarmde slaapkamer. Hoe koeler cactussen staan, hoe meer bloemen je krijgt. Geef in de winter een drietal maanden geen water en wacht tot de bloemen te voorschijn komen...

Heb je nergens een koel plekje in huis? Zorg dat je cactussen dan duidelijk het verschil tussen zomer en winter herkennen. Geef ze vanaf oktober tot maart heel weinig tot zelfs geen water. Het grondmengsel moet droog blijven.

Doordenkertjes

1 De Indianen gebruikten kruiden om ziekten te bestrijden. Mensen gebruiken nu ook nog kruiden tegen bepaalde klachten.

klacht	kruid
keelontsteking	guldenroede
verstopping luchtwegen	camille
hoge/lage bloeddruk	paardenbloem
gespannenheid	lavendel
verkoudheid	zoethout
jeuk van brandnetel	hondsdrif
ontstekingen	smeerwortel
tics	rode klaver
reuma	zevenblad
menstruatiepijnen	vrouwenmantel

Ken je sommige kruiden? Je hebt vast wel gehoord van lavendel of zoethout. Maar guldenroede en vrouwenmantel?!

Kies één of twee kruiden uit de lijst en zoek er meer informatie bij. Schrijf hieronder op wat je hebt gevonden.

**MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK,
TER BEOORDELING VAN DE LEERKRACHT**

.....

.....

.....

.....

2 Enkele spreekwoorden en uitdrukkingen met peper erin. Zet de juiste letter bij het juiste cijfer.

1 iemand iets inpeperen	a dat is verschrikkelijk duur
2 dat is peperduur	b hij heeft een aansporing nodig
3 dat ruikt naar peper	c iemand iets goed laten voelen
4 hij heeft peper in zijn reet nodig	d dat lijkt mij erg duur
5 iemand peper geven	e iemand slaag geven

1 - **c**... 2 - **a**... 3 - **d**... 4 - **b**... 5 - **e**...

3

Cactussen worden voor veel verschillende dingen gebruikt. Bepaalde cactussen worden als huisplant gehouden, en ook om tuinen te versieren. In landen aan de Middellandse Zee worden Opuntia-soorten veel gebruikt om een terrein af te bakenen, net zoals prikkeldraad. Sommige cactussen brengen eetbare vruchten voort. Verder worden er wel in Mexico alcoholische dranken uit het sap van de cactusvijg bereid.

Vat nu in steekwoorden samen wat de toepassingen zijn van cactussen:

huisplant - versiering van tuinen - afbakening van terrein -.....

eetbare vruchten - alcoholische dranken.....

.....

.....

.....